

Miljöpartiet de Gröna
2003-04-04

Utbyggnaden av tredje generationens mobiltelefoni

**och dess konsekvenser
för hälsa och miljö**

Miljöpartiet de Gröna

Bakgrund

Mobiltelefonin är här för att stanna. Under de sista 10 åren har Sveriges befolkning vant sig vid att ha telefon och att använda den överallt. Mycket i vardagen har blivit enklare, man klarar nödsituationer lättare, tryggheten ökar. Men att vara nåbar överallt kan också ibland upplevas som störande, och det är säkert en faktor i den alltmer ökande utbrändheten. Vi måste lära oss att behärska den nya tekniken och samla mer fakta kring teknikens konsekvenser på hälsa och miljö, för att undvika dess avigsidor och utveckla dess fördelar.

Miljöpartiet är positivt inställd till utvecklingen av ny teknik, men vi anser att vi måste vara öppna och vaksamma inför rapporter om hälso- och miljöeffekter i samband med utvecklandet av ny teknik. Inte minst det en gång okritiska mottagandet av kärnkraftstekniken manar här till eftertanke.

När det gäller mobiltelefonin kan vi konstatera att vi idag vet för lite om denna tekniks effekter på vår hälsa, och att det därför behövs mer forskning inom området.

En ökande oro kring mobiltelefonins inverkan på vår hälsa

I samband med en stark ökning av mobiltelekommunikation har debatten om dess eventuella hälsokonsekvenser ökat markant. Allt fler människor i Sverige och världen upplever obehag från elektromagnetiska fält i allmänhet och mobiltelefoni i synnerhet. Idag finns det c:a 250.000 människor eller 2 – 4 % av befolkningen som lider av problem med elöverkänslighet, dit också problem med mobiltelefoni räknas. Många människor som lider av elöverkänslighet upplever att problemen inte alls tas på allvar av myndigheter och samhälle.

Mobiltelefoni har funnits i våra hem under snart 15 år och blir allt vanligare. Nu börjar det komma rapporter om hälsokonsekvenser på grund av mobiltelefoni. T ex har Gro Harlem Brundtland, f.d. chef för WHO, gått ut och meddelat att hon inte klarar av påslagna mobiltelefoner i sin närhet. På samma sätt har många människor i vårt land under många år beskrivit sina besvär, men tyvärr inte blivit trodda, exempelvis är elöverkänslighet ännu inte godkänd som arbetsskada.

Det behövs mera forskning

Frågetecknen kring mobiltelefoni är många och en fråga ställd till forskare ger emellertid många olika svar. Den officiella forskningen från SSI (Statens strålskyddsinstitut) och Socialstyrelsen uttalar klart att det inte föreligger någon fara. Detta samtidigt som en allt större andel av befolkningen känner en växande oro inför eventuella hälsokonsekvenser av användandet av mobiltelefoni. Med andra ord, teori och forskning ger inga eller motstridiga svar, men många människor har stora besvär på grund av sin elöverkänslighet. Verkligheten ligger före forskningen och vetenskapen.

Många internationella och även vissa svenska forskarrapporter pekar också i en helt annan riktning än den från SSI och Socialstyrelsen. Det är därmed tydligt att det behövs mera forskning för att få ett mer entydigt svar.

Ett exempel på angelägen forskning är den japanska studie som publicerades för en tid sedan och som handlar om mobiltelefonistrålning i allmänna kommunikationsmedel. Studien visar att strålningen från mobiltelefonerna i japanska tunnelbanor och tåg vida översteg till och med de internationella gränsvärden (ICNIRP¹). Då tunnelbanevagnar och tåg är helt metallomslutna rum är resultatet inte förvånande, men det är få människor utöver

de personer som är elöverkänsliga som har funderat på detta innan denna studie publicerades. Det finns inga skäl att tro att en studie i svenska förhållanden skulle komma att visa annorlunda resultat och vi kan därför anta att mobiltelefoner även i Sverige överskrider såväl svenska som internationella gränsvärden i tåg och tunnelbanor.

När det gäller internationell forskning föreslår Miljöpartiet att regeringen tar initiativ till en sammanställning och granskning av den internationella kritiska forskningen för att få klarhet i på vilket sätt man bör ta hänsyn till dess resultat.

En stor del av forskningen i Sverige är knutet till näringslivet. Dessutom är mobiltelefoniindustrin en för Sverige betydelsefull näring med förgreningar i hela samhällsapparaten. När det gäller svensk forskning bör därför uppdrag om forskning kring mobiltelefoner ges till forskargrupper som är oberoende av mobiltelefoniindustrin.

När det gäller mobilsändare/basstationer är frågan mer komplicerad eftersom det idag finns en registrerings- och/eller bygglovsplikt för mobilsändare. Därmed är dessa apparater ej registrerade, och deras placeringar är okända. Det är alltså omöjligt att närmare undersöka om sändarna har någon inverkan på människors ohälsa i sändarnas omgivning eftersom ingen vet var sändarna sitter. De enda sändarna vars placering är kända är de som sitter på s.k. mobilmaster vilka är bygglovspliktiga eftersom de är byggnader. Det första och grundläggande kravet för att få en bättre uppfattning om mobilsändarnas påverkan på människors hälsa är därför att en tillstånds- och registreringsplikt för mobilsändare införs i landet. Ett krav som även Hyresgästföreningen stödjer.

Därför föreslår Miljöpartiet:

- att regeringen genomför en inventering, sammanställning och utvärdering av internationell forskning kring mobiltelefonens hälsoeffekter.
- att en tillstånds- och registreringsplikt för mobilsändare införs i hela landet.

Behovet av så kallade lågstrålande zoner

I och med att kraven på operatörerna för det så kallade UMTS² - systemet, den tredje generationens mobiltelefoni (3G), formulerades så att över 99 % av den svenska befolkningen skall få täckning genom det nya nätet, har problem uppstått för personer som är oroliga för hälsokonsekvenserna från mobiltelefonisändare samt för dem som lider av elöverkänslighet. För att kunna möta elöverkänsliga människors behov är det viktigt att kommunerna pekar ut områden som inte skall belastas med ytterligare elektromagnetisk strålning än vad som är fallet idag. Även om vi idag ännu inte exakt kan fastslå på vilket sätt elöverkänslighet verkar och vilka faktorer det är som avgör detta handikapp måste vi respektera människors olika behov och handikapp bland annat utifrån FN:s standardregler för funktionshindrade (Agenda 22).

Därför föreslår Miljöpartiet:

- att kommuner får i uppdrag att i sina översiktsplaner märka ut områden som kan undantas från utbyggnadsplanerna för mobiltelefoni och definieras som områden med lägre elektromagnetisk strålning.

För att möjliggöra detta krävs i ett första skede en omfattande kartläggning av den elektromagnetiska strålningen i Sverige, på ett liknande sätt som man genomför inventeringar om förekomsten av förgiftad mark, nivåer av CO₂- etc. När denna inventering är genomförd kommer det finnas information som möjliggör att definiera inom vilka områden det finns en låg elektromagnetisk strålning som inte bör höjas, d v s som bör undantas från en fortsatt ökning av den elektromagnetiska strålningen och där inga nya tillstånd för mobilmaster/sändare bör ges. Genom detta arbete kommer det att bli möjligt att på ett mycket mer konkret sätt forska kring konsekvenser för hälsan av elektromagnetisk

---

² UMTS står för Universal mobile telecommunications system, Europas variant av den tredje generationens (3G)

strålning Att vetenskapligt kunna definiera säkerhetsnivåer för elektromagnetisk strålning, t.ex. generellt för samhället eller för så kallade lågstrålande zoner, skulle vara ett stort steg framåt.

Bygglov för mobilmaster /sändare

Dagens debatt i frågan om bygglov för mobilmaster och sändare är mycket förvirrad. Det debatteras mobilmaster, men man argumenterar egentligen för eller emot mobilsändare. Dessa sändare finns i mycket stor utsträckning monterade på hus och andra byggnader i samhället, men det blir ingen debatt om dem eftersom monteringen av dessa sändare inte kräver något tillstånd. För att få en konstruktiv diskussion i frågan krävs därför till att börja med att bygglovs- och registreringsplikt införs för mobilsändare/basstationer. Till denna plikt bör även höra en definition av på vilket sätt och i vilken riktning sändare kommer att riktas. Först när bygglovs- och registreringsplikt är införd för mobilsändare/basstationer kommer debatten att handla om det som redan idag debatteras.

Det är viktigt att ta den oro som finns hos människor, för eventuella hälsorisker vid utbyggnaden av mobiltelefoninätet, på allvar. Det är viktigt att byggnadsnämnder i kommunerna ges möjlighet att avslå bygglov för mobiltelefonmaster och i framtiden även sändare utifrån försiktighetsprincipen enligt miljöbalken och utifrån människors oro inför eventuella hälsorisker. På samma sätt skall det vara möjligt att avslå dessa bygglov utifrån naturhänsyn, d v s att de gör intrång på naturområden, förstör kulturmiljöer el dyl.

Det är nödvändigt med ett förtydligande i Plan- och Bygglagen angående tillfälliga bygglov. Idag är det möjligt att få tillfälliga bygglov i maximalt 20 år, först 10 år och sedan med möjlighet till förlängning 2 gånger 5 år.

När det gäller master för mobilsändare byggs dessa oftast på arrenderad mark vars arrendeavtal löper en viss tid. Operatörerna som uppför masterna har en licens från Post- och Telestyrelsen (PTS) som är tidsbegränsad. Vad sker med de master som har permanent bygglov och som kanske är byggda för en teknik som ingen är intresserad av om 10 år? Står de kvar som ett minnesmärke över en teknik från en gången tid, utspridda över hela landet, i skogar och på berg? Denna teknik går framåt med stormsteg. Vem vet om vi om 10 år ens behöver eller vill ha dessa sändare?

Därför föreslår Miljöpartiet:

att bygglovs- och registreringsplikt införs för mobilsändare/basstationer. Till denna plikt bör även höra en definition av på vilket sätt och i vilken riktning sändare kommer att riktas.

att byggnadsnämnder i kommunerna ges möjlighet att avslå bygglov för mobiltelefonmaster och i framtiden även sändare utifrån försiktighetsprincipen, människors oro inför eventuella hälsorisker, naturhänsyn, kulturhänsyn el dyl.

att endast tillfälliga bygglov införs för master, som enklast tidsmässigt kunde kopplas till dels arrendetiden för marken och dels till licenstiden hos PTS.

Bygg inte fler master än nödvändigt!

Mobiloperatörerna bygger för närvarande master för mobilsändare/basstationer runt om i Sverige för att nå målet med full täckning för det nya 3G-nätet. Om mobiloperatörerna skulle samordna byggnationen av masterna och dessutom samutnyttja masterna skulle antalet master minska betydligt. På grund av att operatörerna har visat så lite intresse för att samordna sina mastbyggen kommer riksdagen med stor sannolikhet att tvinga dem till mer samordning.

Därför föreslår Miljöpartiet:

att det inte skall byggas fler mobilmaster än absolut nödvändigt och att alla mobiloperatörerna skall samordna sitt mastutnyttjande. Om så inte sker frivilligt skall detta lagstiftas om.

Fortsätta att bygga ut eller avvakta tills vi vet mera?

Vi bör inte bygga ut nya tekniker om det finns risker för miljö och hälsa. Mobiltelefonin finns idag och de flesta av oss använder den genom GSM-systemet. Utbyggnaden av det nya systemet 3G däremot reser stora frågetecken kring konsekvenserna, miljömässigt, ur hälsosynpunkt samt ur ett konsumentperspektiv. Det finns idag ett flertal forskningsrapporter som pekar på möjliga negativa hälsokonsekvenser. Dessa rapporter är emellertid ännu inte accepterade av den så kallade etablerade forskningen eller av den i Sverige ansvariga myndigheten SSI. Därför är det svårt att idag hävda att miljöbalkens försiktighetsprincip kan användas för att stoppa utbyggnaden av 3G, men vi kan konstatera att forskningsläget är oklart. Därför är det mycket angeläget att avvakta med denna utbyggnad tills forskningsläget klarnat.

Därför föreslår Miljöpartiet:

att Sverige skall avvakta med att starta 3G-systemet tills forskningsläget klarnat.
att vi inför ett moratorium för 3G-systemet.

Ett alternativ

Den svenska regeringen och PTS har fastställt ett väldigt högt mål avseende täckning och fältstyrkan genom den tredje (3:e) generationens mobilnät. I samband med fördelningen av 3G-licenser påtalade och kritiserade Telia. Just detta faktum Telia hade kanske rätt och det hade förmodligen varit bättre överensstämmande med miljö och med en realistisk ekonomisk prognos om 3G:s ekonomiska möjligheter, att minska graden av täckning och fältstyrkan över Sverige. En mindre fältstyrka i 3G-nätet skulle påtagligt minska riskerna för negativa hälsokonsekvenser av det nya mobilnätet.

Därför föreslår Miljöpartiet:

att PTS på allvar skall överväga att minska kraven på graden av täckning och fältstyrka för 3G-nätet i Sverige.

Operatörernas ansvar

När det sätts upp en mobilsändare på ett hus eller det byggs en mast är ägaren till huset respektive marken medansvarig för eventuella hälsokonsekvenser som sändaren åstadkommer, enligt Miljöbalken.

SABO³ har tagit fram ett avtalsunderlag för sina medlemsföretag i vilket mobiloperatören åläggs att ta hela ansvaret för eventuella framtida hälsokonsekvenser av mobilsändare som sätts upp på SABO:s medlemsföretags hus. Miljöpartiet anser att det är en självklarhet att operatörerna måste uppfylla det ansvar som finns beskrivet i miljöbalken och ansvara för eventuella skador eller följdverkningar av sina verksamheter.

Det borde därför vara ett krav från PTS att mobiltelefoniföretagen skall teckna försäkringar för sin 3G-verksamhet för att överhuvudtaget få licenser. Detta bör främst gälla framtida licenser men även dagens licenser bör kompletteras med en sådan paragraf.

Därför föreslår Miljöpartiet:

att PTS skall kräva en ansvarsförsäkring från mobiltelefonoperatörerna som skall täcka eventuella framtida hälsokonsekvenser av mobilsystemen.

3G ur konsumentperspektiv

Utbyggnaden av den tredje generationens mobiltelefonisystem / UMTS har satt fokus på behovet av mer kunskap och forskning kring effekterna av mobiltelefonin, men det finns även ett rent konsumentpolitiskt perspektiv.

Staten satsar idag miljarder på utbyggnad av 3G-systemet. Samtidigt drar sig marknaden alltmer tillbaka. Telebolag som lägger ner sina 3G-satsningar och säljer sina licenser ser sina aktier stiga på börsen. Varningar och spekulationer om den bristande lönsamheten i 3G duggar tätt på tidningarnas ekonomisidor.

Vem skall betala denna enorma satsning om den slår fel? Om det byggs ett mobiltelefonisystem i Sverige för miljardbelopp som ingen eller väldigt få kommer att använda? Naturligtvis kommer bolagen att betala, och de kommer att kräva betalt av konsumenterna. Alla kunder till mobiltelefonbolag som idag bygger 3G-nät över landet kommer tvingas vara med och betala denna satsning via sin telefonräkning om den slår fel. Och chanserna för att det blir en felsatsning är stora idag!

Hittills har ingen kunnat visa var den rent praktiska fördelen med 3G-systemet ligger. Alla kan förstå fördelen med mobiltelefoni; att vara nåbar överallt. Men vem har behov av att kunna titta på film, skicka bilder och spela dataspel via telefonen? Låt oss därför kräva av våra telefonbolag att de garanterar att vanliga telekunder slipper att betala för den osäkra 3G-satsningen!

PTS måste införa ett förbud för mobiltelefonbolagen att finansiera sina 3G-satsningar med vinster och överpriser i andra verksamheter, som GSM eller den fasta telefonin. Detta skall emellertid inte på något sätt förväxlas med en utbyggnad av täckningen för mobiltelefoni i Sverige och speciellt i glesbygden, den behövs och den går lika bra att genomföra med dagens GSM-system.

Därför föreslår Miljöpartiet:

Att PTS inför ett förbud mot finansiering av 3G genom vinster / överpriser inom övrig telefoni.

Till sist:

Föreställ er att svensk mobiltelefoniindustri kunde vara de första inom sin bransch som tog hälsofarorna med elöverkänslighet på allvar och utvecklade alternativa tekniker för mobiltelefonin utan negativa hälsoeffekter. Det skulle säkert ge en långsiktigt hållbar tillväxt och bli en storsäljare över hela världen!

Källor:

Föreningen vågbrytaren, mot hälsovådlig elektromagnetisk strålning,
www.vagbrytaren.org

Elöverkänsligas Förbund, www.feb.se

Björn Gillbergs Miljöcentrums skrivelse till landets byggnads- och miljönämnder
www.miljocentrum.se/ovrigt/3G_till_Sv_byggnadsnamnd.pdf

Arbetslivsinstitutet, www.niwl.se/

Statens Strålskyddsinstitut, www.ssi.se

Socialstyrelsen, www.sos.se

Advokatfirman Unité, www.unite.se

Sammanfattning

Miljöpartiet de Gröna vill:

att regeringen genomför en inventering, sammanställning och utvärdering av internationell forskning kring mobiltelefonins hälsoeffekter.

att en tillstånds- och registreringsplikt för mobilsändare införs i hela landet.

att kommuner får i uppdrag att i sina översiktsplaner märka ut områden som kan undantas från utbyggnadsplanerna för mobiltelefoni och definieras som områden med lägre elektromagnetisk strålning.

att bygglovs- och registreringsplikt införs för mobilsändare/basstationer. Till denna plikt bör även höra en definition av på vilket sätt och i vilken riktning sändare kommer att riktas.

att byggnadsnämnder i kommunerna ges möjlighet att avslå bygglov för mobiltelefonmaster och i framtiden även sändare utifrån försiktighetsprincipen, människors oro inför eventuella hälsorisker, naturhänsyn, kulturhänsyn el dyl.

att det generellt införs endast tillfälliga bygglov för mobilmaster, som enklast tidsmässigt kunde kopplas till dels arrendetiden för marken och dels till licenstiden hos PTS.

att det inte skall byggas fler mobilmaster än absolut nödvändigt och att alla mobiloperatörerna skall samordna sitt mastutnyttjande. Om så inte sker frivilligt skall detta lagstiftas.

att Sverige skall avvakta med att starta 3G-systemet tills forskningsläget klarnat.

att vi inför ett moratorium för 3G-systemet.

att PTS på allvar skall överväga att minska kraven på graden av täckning och fältstyrka för 3G-nätet i Sverige

att PTS skall kräva en ansvarsförsäkring från moilefonioperatörerna som skall täcka eventuella framtida hälsokonsekvenser av mobilsystemen.

att PTS inför ett förbud mot finansiering av 3G genom vinster/överpriser inom övrig telefoni.

Bilaga 1

Liten "bruksanvisning" i hur man som Miljöpartist i en byggnadsnämnd kan agera för att driva ovanstående frågor (framtagen av Miljöpartiet de Gröna i Huddinge):

UPPRÄTTA EN PLAN FÖR HELA KOMMUNEN

Utifrån plan- och bygglagens och miljöbalkens intentioner ska samtliga enskilda master i en kommun betraktas som delverksamheter i en verksamhet. Masterna fungerar inte utan kommunikation med andra master. Med andra ord måste kommunen anlägga en helhetssyn och inte behandla ansökningarna som enskilda bygglovsärenden.ⁱ

Idag sker utbyggnaden av flera olika operatörer utan att kommunen har en helhetsbild av samtliga masters placering. Varje kommun bör upprätta en plan av samtliga befintliga och planerade antenner och master. I planen ska såväl landskapsbild som hälsorisker och miljöproblem beaktas.

Operatörerna ska avkrävas en detaljerad redogörelse för sina framtida planer och inte längre kunna inkomma med enskilda ansökningar som saknar information om deras planerade och framtida behov.

SAMUTNYTTJANDE AV MASTER

Kommunen bör sträva efter att minimera antalet mobiltelefonmaster, och detta kan nås genom ökade krav på samordning mellan olika mobiltelefonföretag så att de kan samlokalisera och samnyttja anläggningar. Varje leverantör ska inte ha sin egen mast.

ÖKADE TEKNISKA KRAV

Antalet elöverkänsliga personer ökar i Sverige och för dessa människor måste det finnas platser där den elektromagnetiska strålningen minimeras så att de kan leva ett dragligt liv.

Nya sändare måste utformas så att exponeringen från dem begränsas. Exponeringen kan begränsas genom antenner med god riktverkan, minskning av sändarnas uteffekt och moderna antenner som kan ge olika strålningsstyrka. Det handlar inte om att minska den maximala exponeringen med exempelvis 10 %, utan snarare om att exponeringen ingenstans ska överstiga 30 nanowatt per kvadratmeter. Enligt 2 kap 3 § miljöbalken ska verksamhetsutövaren använda bästa möjliga teknik. Man ska även vidta försiktighetsmått så snart det finns skäl att anta att en verksamhet eller åtgärd kan medföra skada eller olägenhet för människors hälsa eller för miljön. Dessa krav gäller även befintliga basstationer.

MILJÖKONSEKVENSANALYS

Sverige står nu inför det dilemma att en majoritet av riksdagen har beslutat att det nya 3G-nätet ska byggas samtidigt som det finns en Miljöbalk som säger att försiktighet ska präglade verksamhet som kan innebära risk för människor och miljö.

Kräv att kommunen gör en miljökonsekvensbeskrivning innan byggnation av mobilmaster tillåts, där såväl hälsorisker som miljöproblem och landskapsbild beaktas. Särskild vikt läggs vid förskolor, skolor och vård- och omsorgsboenden. Kräv att den fortsatta driften och underhållet av masterna redovisas. Dessa redovisningar tillsammans med oberoende forskningsresultat skall ligga till grund för operatörernas fortsatta tillstånd.

ALLTID BYGGLOVSANSÖKAN – ALDRIG ENKELT PLANFÖRFARANDE

Inga beslut om master/antenner bör delegeras till tjänstemän, utan ska alltid fattas i en politisk organisation (nämnd, ks, kf).

Om operatören inbjuds till byggnadsnämnden för att besvara frågor bör man också kräva att medicinsk expertis ska inbjudas, så att helheten blir belyst och de rätta frågorna kan ställas och besvaras.

TIDSBEGRÄNSADE TILLSTÅND

Vi föreslår att det bara är tidsbegränsade tillstånd som ska ges till operatörerna. (Exempelvis sägs det vara 10 år i Åre.)

UTÖKAD GRÄNS FÖR SAMRÅD

Det är inte ovanligt att det endast är en handfull fastighetsägare som informeras och ges tillfälle att inkomma med synpunkter i samband en bygglovsansökan för torn och teknikbodas. Det är inte försvarbart att kommunen endast kontaktar en så liten grupp när det i exempelvis tätbebyggda samhällen kan vara flera hundra som känner sig direkt berörda. Kräv att kommunen utökar gränsen för samråd.

I dag tillsänds alltså i vissa fall endast de fastighetsägare som har angränsande fastigheter till den fastighet för vilken bygglovsansökan gäller. Detta leder också till att synpunkterna från just de fastighetsägarna blir oerhört viktiga för den vidare handläggningen av ärendet, och att de i sin tur måste informera de boende i området och försöka få dem att agera. Trycket på några enskilda fastighetsägare blir stort. Och i värsta fall kan det även vara så att de närmast boende som har informerats inte engagerar sig i frågan och att informationen inte görs tillgänglig för fler.

Kräv att alla boende, såväl fastighetsägare som hyresgäster, inom en radie på exempelvis 500 meter från planerad mast skall ha skriftlig information samt upplysning om hur man överklagar. Master/sändare kan även tänkas utgöra militära mål.

INFORMATION- OCH DISKUSSIONSMÖTEN

Kommunerna bör bjuda in allmänheten till informations- och diskussionsmöten. Förslagsvis ett möte med biomedicinsk expertis (neurovetenskap etc.) och miljöexpertis, ett annat möte med operatören och kommunens företrädare etc.

Kräv att kommunens invånare informeras på ett tydligt sätt, inte enbart genom annonser med fastighetsbeteckning utan även med tydliga kartor.

INRÄTTA MASTFRIA / LÅGSTRÅLANDE ZONER

Ställ krav på att kommunen ska utreda möjligheten att planera för lågstrålande zoner, där påverkan även från andra störningskällor minimeras. Dessa bör även inarbetas i översiktsplaner.

SÄRSKILD FÖRSIKTIGHET NÄR DET GÄLLER BARN OCH UNGDOMAR

Kräv att master eller antenner inte ska sättas upp på byggnader där barn och ungdomar har sin verksamhet, t.ex. på förskolor, skolor och idrottsanläggningar. De ska ej heller vara riktade mot dessa eller de områden där barn och ungdomar uppehåller sig.

MILJÖNÄMNDERNA

Masterna kan kategoriseras som miljöfarlig verksamhet och faller under "miljönämndernas" tillsynsverksamhet. Enligt miljöbalkens 9 kap 1 § 3 st. avses med miljöfarlig verksamhet bland annat "användning av mark, byggnader eller anläggningar på sätt som kan medföra olägenheter för omgivningen genom buller, skakningar, ljus eller joniserande eller icke-joniserande strålning eller annat liknande". Masterna avger både ljus och icke-joniserande strålning. I begreppet "liknande" inryms dessutom förföljning av boendemiljö och landskapsbild.ⁱⁱ

MILJÖBALKEN

I miljöbalkens övergripande bestämmelser i 1 kap "miljöbalkens mål och tillämpningsområde", står det i 1 §:

”Bestämmelserna i denna balk syftar till att främja en hållbar utveckling som innebär att nuvarande och kommande generationer tillförsäkras en god och hälsosam miljö. Miljöbalken skall tillämpas så att: 1. Människors hälsa och miljön skyddas mot skador och olägenheter oavsett om dessa orsakas av föroreningar eller annan påverkan.”

Vidare sägs vad gäller försiktighetsprincipen att redan risken för skada medför skyldighet att vidta åtgärder så att negativa effekter på hälsa och miljö ska hindras.

Sverige har dessutom fokuserat på 15 viktiga nationella miljömål, varav ett är: ”Säker strålmiljö”.

REGERINGSRÄTTENS DOM OM PARKMARK

Regeringsrättens dom 2002-09-26 dnr 6424-2000 - om en 36 meter hög mobiltelefonmast i ett skogsområde - är ett väldigt viktigt dokument som gör att kommunen med hänvisning till den bör kunna säga nej till master på parkområde.

KOMMUNAL MARK FÖR KOMMERSIELL VERKSAMHET?

Varför skall kommunen – mot en ringa ersättning - upplåta mark till kommersiell verksamhet? Speciellt som det oftast rör sig om ingrepp som innebär att medborgarnas miljö försämras.

TORNETS KONSTRUKTION – FARA FÖR FÅGELLIVET

Utred eventuella risker med olika konstruktioner (exempelvis vajerstagade master) ur ett ornitologiskt perspektiv. Utred om det kan finnas risk för fåglar med exempelvis stor vingbredd, att kollidera med stagen.

MARKÄGAREN KAN BLI SOLIDARISKT SKADESTÅNDSKYLDIG

Markägaren och operatören är solidariskt skadeståndsansvariga. Detta leder till att det inte heller i detta avseende är ”riskfritt” att upplåta sin mark för detta ändamål.

ⁱ Björn Gillberg, Miljöcentrum, 2003-01-27, http://www.miljocentrum.se/ovrigt/3G_till_Sv_byggnadsnamnd.pdf

ⁱⁱ Björn Gillberg, Miljöcentrum, 2003-01-27, http://www.miljocentrum.se/ovrigt/3G_till_Sv_byggnadsnamnd.pdf